

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nepranjenih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narodna letna 60 Din., za inozemstvo 80 Din. Ceni pov. UJU plačajo listi s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Desetletnica Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva.

Priznanje javnosti in uglednih osebnosti učiteljstvu glede pravilnosti pravca stanovske politike v prvem deceniju. — Priznanje javnega prosvetnega dela in važnosti učiteljskega s anu za duhovno ujedinjenje Jugoslovenov. — Oudarek s strani javnih faktorjev in organizacij, da učiteljski materijalni položaj ni urejen in je nujno potrebno poboljšanje materialnega položaja učiteljstvu z ozirom na interese šole, naroda in države. — Impozantna razstava notranjega ustroja jugoslovenske šole, šolskih izdelkov in učiteljskega dela na državni šolski razstavi v Beogradu. — Novi temelji naše organizacije za delo v drugem deceniju - nova pravila UJU. — Ali incident zaradi volitve uprave UJU.

Kongres in proslava desetletnice UJU je za nami.

Javnost morda sodi vse dneve v Beogradu po zaključku in pripisuje temu vso važnost. Toda to je povsem pogrešno. Volitve so mal, mimoidoči dogodek, ki bodo imele morda svoj pomen za notranjo konsolidacijo organizacije in je bil iz tega razloga incident potreben ter bo koristen, nikakor pa to ni glavni efekt kongresa. Morda ta incident malo zabriše pozitivne rezultate kongresa, a čas ga bo potisnil v ozadje in pokazale se bodo pozitivne strani, ki smo jih dosegli s kongresom.

Med prve pozitivne rezultate kongresa štejemo veliko zanimanje za kongres s strani javnosti. To ni rezultat od danes, to je rezultat desetletja v katerem si je učiteljstvo s svojim delom osvojilo široke mase in javne kroge, da so morali priznati pomen učiteljskega stanu in njega upoštevanje.

Drugi pozitivni rezultat kongresa je priznanje javnosti in odličnih merodajnih osebnosti, da je bilo učiteljstvo že pred desetimi leti nosilec idejne smeri, ki se je začela šele po desetih letih uveljavljati in odločno podčrtavati v državni politiki. To so naglašali v svojih govorih zastopniki ministrstva prosvete g. načelnik Djordjevič, to je naglašal podžupan beograjske občine g. dr. Stojadinović, to je naglašal zastopnik »Narodne Obrane« g. dr. Jović, to je naglašal predsednik prof. prof. Divac in to je naglašalo javno časopisje, ki je s simpatijami pozdravljalo in pisalo o kongresu.

Tretji pozitivni rezultat kongresa je bilo priznanje učiteljskemu prosvetnemu delu med narodom izven šole, ki ga niso podčrtavale samo novine, ampak so mu dali vidnega izraza tudi gori omenjeni zastopniki javnih korporacij ter so vsi naglašali, da glavna vloga učiteljskega stanu v tem pogledu šele prihaja. Predsednik »Narodne Obrane« je obojito naglasil, da je ogromna, večja naloga nego je bila dosedaj dana učiteljskemu stanu, dana šele za bodočnost. Od njega zavisi edinstvena jugoslovenska kultura. »Na vas leži, kar je kralj naglasil: Čuvajte tradicije!« Na teh tradicijah je treba zidati progres človečanstva in bodočnosti. Na moralnih tradicijah naroda je treba zidati kulturo naroda v bodoče. »In nosilci te kulture med najširšimi sloji, v selu, ste vi — učitelji!« Naš seljak ni nekulturn, on ima svojo kulturo, ki je individualna in visoka. Ne mešajmo pojme kulture in civilizacije. »Očuvati narodno dušo in jo razviti, to je vaša naloga, naloga šole in učiteljskega stanu. Delovati moramo na to, da se izvrši transformacija duše naroda na bolje. In v to svrhu boste vi učitelji prikazovalci in tolmači narodove duše inteligenci. Morda bodo Slovani edina mogočnost Evrope, da se ohrani moralna kultura Evrope, ki propada. In vi učitelji ste čuvarji te kulture v narodu, v selu, ki je najzdravejša jedro našega naroda. Zato ste vi nosilci bodočnosti.« — Predsednica P. R. K. prof. Leposava Petković pa je izjavila: »Zasluga učiteljstva je, da je Podmladek Rdečega Križa naša največja šolska organizacija v državi. Da je Jugoslavija na prvem mestu pri organizaciji Podmladka Rdečega Križa je zasluga učiteljstva. Zaradi vašega dela dobivamo priznanja od vseh držav, od vsega sveta.«

Četrti pozitivni rezultat kongresa je, da je ves kongres podčrtal nujno potrebo izboljšanja materialnega položaja učiteljstvu. To je podčrtalo časopisje, to je podčrtal predsednik v svojem otvoritvenem govoru, to je podčrtala deputacija pri g. ministru, to je podčrtala resolucija kongresa; kar je pa najvažnejše, da so to podčrtavali tudi ostali govorniki v svojih pozdravnih govorih, ki so naglašali, da učiteljski stan ni zadostno plačan za svoje delo in da ga je treba nujno nagraditi primerno veliki važnosti stanu za narod in državo. Gmotno ga je treba podpreti, da bo lahko vršil svojo veliko nalogo v bodočnosti.

Peti pozitivni rezultat kongresa je impozantna razstava notranjega ustroja naše jugoslovenske šole, ki smo jo pokazali z razstavo šolskih izdelkov in učiteljskega dela. S tem smo odprli pot za še globljo izgraditev naše jugoslovenske šole, pokazali smo kulturnemu svetu, da ne zaostajamo za njim, pokazali smo pa tudi javnosti in merodajnim krogom delo učiteljstva v šoli in izven nje.

Šesti pozitivni rezultat kongresa je sprejetje novih pravil UJU s katerimi smo napravili tudi korak naprej v smeri upravne pročnosti organizacije, v čemer se je pustila evoluciji prosta pot, da se ne napravljajo ne potrebni pretreslaji med članstvom. Enako

se je napravil korak naprej v smeri duhovnega in ideološkega zbližavanja na podlagi stalne pritegnitve predsednikov sekcij k soodločevanju pri reševanju vprašanj stanovske in šolske politike v organizaciji.

Sedmi pozitivni rezultat je položitev temeljev za izgraditev naše socialno-gospodarske organizacije, za izgraditev naših stanovskih socialnih ustanov, učiteljskih domov v zdraviliščih in ob morju, kar se je na tem kongresu resno podvzelo in se pristopa k realizaciji.

Kot poslednji pozitiven — ne negativen — rezultat moramo končno smatrati tudi incident pri volitvah uprave, ker smo prepričani in bo bodočnost pokazala, da tudi ta korak in dogodek ni bil na škodo Udruženju.

Najmanj pa je umestno po njem pretehtavati bodočnost Udruženja in soditi pozitivne rezultate kongresa, ki niso majhni.

Že dne 19. avgusta so pričeli prihajati v prestolnico delegati iz vseh krajev države, dne 20. avgusta so pa bili v Beogradu polnoštevilno zbrani delegati odposlani od svojih društev na jubilejni 10. kongres Udruženja jugoslovenskih učiteljev.

Kongresna pisarna je bila nameščena ob izhodu beograjske železniške postaje. Organizacija kongresa je bila dobra, vsak pripisni udeležnik je dobil kongresni znak, ter posebno kongresno brošuro. Delegati iz Bosne so prinesli s seboj srebrn lovorjev venec, izdelan v umetniški šoli v Sarajevu, ki so ga položili v Oplencu na grob blagopokojnega kralja Petra Osvoboditelja.

Delegati ljubljanskega poverjenišva so bili nastanjeni povečini v »Studentskem domu« na Aleksandrovi cesti, v kolikor niso izrazili željo za druga prenočišča.

SKUPŠČINA UJU — POVERJENISTVO BEOGRAD.

Dočim so imela ljubljansko, sarajevsko in splitsko poverjenišvo svoje skupščine že v juliju, sta zborovali skupščini beograjskega in zagrebškega poverjenišva tik pred kongresom v Beogradu.

Beograjsko poverjenišvo je zborovalo v Učiteljskem domu, ki je last tega poverjenišva. Skupščina je pokazala velik napredek beograjskega poverjenišva, bodisi z ozirom na zborovalne discipline, bodisi z ozirom na stvarno delo poverjenišva. Zanimivo je, da dobiva učiteljski dom v Beogradu že dosedaj prirastek. Poleg starega Učiteljskega doma gradijo novo poslopje, ki bo kot samostojno poslopje služilo kot penzionat za učiteljsko dečo. Upravičeno je naglasil neki slovenski dnevnik: »Djački dom UJU in oba Učiteljska doma sta poleg drugih stavb in ustanov v Beogradu verna slika žilavega učiteljskega udejstvovanja v mejah stare Srbije, ki kaže obenem pohvalno zanimanje tukajšnje javnosti za učiteljska vprašanja, kakor tudi naklonjenost merodajnih činiteljev do učiteljskega stanu, ki ga Srbi upravičeno smatrajo za podlago vsega napredka svojega naroda.«

Skupščino beograjskega poverjenišva je vodil poverjenik, ugledni tovariš Milan Popović.

Na skupščini je bila sprejeta sledeča resolucija:

1. V splošnem pogledu naj vsak učitelj kraljevine Jugoslavije z vsemi silami dela na tem, da se doseže duhovno, narodno in jugoslovensko pojmovanje.

2. Glede osnovnih šol se želi, da Udruženje Jugoslovenskega Učiteljstva, kot zakonit zastopnik in polnopraven zastopnik učiteljstva, vedno sodeluje z državno prosvetno upravo in da ga ona mora smatrati kot takega pri izdelovanju zakonskih načrtov, ki se tičejo osnovnih šol in narodne prosvete, tako pri izdelavi uredb, pravilnikov, učnih načrtov in programov kakor tudi v drugih poslih splošnega šolskega značaja, da ga pozovejo na sodelovanje. Nujno potrebno je, da se reorganizira glavni prosvetni svet in da se pri tej priliki gleda na to, da bo učiteljstvo v njem primerno zastopano, da se takoj prične z odpiranjem in ustanavljanjem višjih narodnih šol in da se čim prej uveljavi po zakonu o narodnih šolah predvideni fond za zgraditev osnovnošolskih poslopij in za učiteljska stanovanja.

3. Glede učiteljstva in v interesu duševnega miru ter večje sposobnosti in delavnosti osnovnošolskega učiteljstva, je potrebno, da se strokovno znanje učiteljstva redno izpopolnjuje s tečajji, ki jih bo z ozirom na potrebe otvarjalo ministrstvo ali učiteljska društva, da se učitelji preskrbijo za starost, da

se izpraznjena mesta pravočasno razglašajo, da se materialno stanje učiteljstva izboljša, da se uredijo nagrade, da se učiteljem zagurajo stanarjina, naj se nahajajo v kateremkoli poslu in četudi so upokojeni, da se učiteljem in ostalemu osebju v prosvetni službi da redna doklada z ozirom na kraj, v katerem se nahajajo, da se omoženim učiteljicam, ki so poročene z državnimi uradniki, da ista doklada, četudi so v istem mestu kjer je njihov soprog, da se upraviteljem šol, ki delajo tudi po oddelkih, odmeri doklada, da se vsak učiteljski kandidat čim prej imenuje za učitelja, da se ugodno reši vprašanje kontraktualnih učiteljev, da se učiteljem, ki zaradi vojne niso bili imenovani za učitelje ali so med vojno služili v kadru, ves ta čas prizna v učiteljsko službo in v napredovanje, da se obolelim učiteljem omogoči čim lažje in cenejše zdravljenje v kopalniščih, bolnišnicah in rekonvalescentnih domovih, da se vrši nadobtoženimi učitelji isti disciplinarni postopek, kakor nasproti ostalim državnim uradnikom.

4. Glede učiteljskega udruženja pravi resolucija, da mora biti vsak učitelj član svojega udruženja in da iskreno dela za cilje udruženja. Želi, da naj se posebno hrvatska učiteljska društva zedinijo s tem udruženjem.

SKUPŠČINA UJU — POVERJENISTVO ZAGREB.

Dne 19. avgusta 1930. se je sestala v Djačkem domu pokrajinska skupščina zagrebškega poverjenišva UJU. Otvoritveni govor je imel poverjenik prof. Josip Skavič, ki je poročal o delu in uspehih poverjenišva. Omenjal je predvsem važnost novega šolskega zakona, ki je unificiral osnovnošolski pouk, ter poudarjal složno delo učiteljstva. S skupščine sta bili odposlani pozdravni brzojavi Nj. Vel. kralju in predsedniku vlade generalu g. Pero Živkoviću. K ministru prosvete g. Boži Maksimoviću pa je odšla posebna deputacija, ki mu je sporočila pozdrave učiteljstva in mu izročila posebno spomenico, katere se dotiče predvsem izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva.

V imenu prosvetnega ministra je kot njegov odposlanec pozdravil zborovalce šef odseka za narodno izobraževanje, inspektor prof. Strahimir Damjanović, ki je želel najlepši uspeh. Za njim so pozdravili še zastopniki beograjske občine ter mnogi predstavniki beograjskih in zagrebških kulturnih organizacij.

Poverjenik prof. Skavič je v svojem pozdravnem govoru poudarjal stike zagrebškega poverjenišva in ljubljanskega poverjenišva v delu za skupne interese učiteljstva ter je pozdravil navzočo zastopnika slovenskega učiteljstva poverjenika Andreja Skulja in Ivana Dimnika. Za te izraze simpatije do slovenskega učiteljstva se je zahvalil v toplih besedah poverjenik Andrej Skulj, pri čemer je poudarjal, da je treba dosedanje medsebojne zveze jugoslovenskega učiteljstva ohraniti nadalje in jih še bolj ojačiti v korist naroda in države.

Izvoljeni so bili posamezni odseki, ki so prešli takoj k delu. Te skupščine, ki se je vršila v Djačkem domu, se je udeležilo toliko učiteljstva, da je bila dvorana premajhna. Natrpani so bili tudi hodniki. Udeležba je pokazala veliko zanimanje za zborovanje učiteljstva zagrebškega poverjenišva na beograjskih tleh.

Tajnik g. Ante Tunkel je navedel, da šteje zagrebško poverjenišvo 55 okrajnih učiteljsko društvo z 2540 člani. Od lanskega leta je naraslo članstvo zagrebškega poverjenišva za 439 članov.

VSEOBČE ZANIMANJE ZA KONGRES UJU.

(Priznanje našemu dnevniku tisku.)

Za kongres je kazala beograjska javnost veliko zanimanje. Prav tako tudi beograjski listi, ki so objavili obširne članke o učiteljskih stanovskih zadevah in prosvetnih vprašanjih. »Politika«, »Vreme« in »Pravda« so prinašali obširne članke iz zgodovine UJU, razne reminiscence ter slike sedanjih voditeljev centralne organizacije UJU, prvi odbor UJU ter razne izjave in članke dosedanjih predsednikov in vodilnih osebnosti UJU iz Beograda.

Tudi o kongresu so beograjski listi prinašali sproti obširna poročila, ki so jih opremili s slikami osebnosti, ki so posetile kongres ter so na njem pozdravile učiteljstvo. Poleg tega so prinašali slike iz zborovalne

dvorane, iz katerih je bila razvidna številna udeležba na kongresu in slike povorke na razstavo, iz notranjosti razstave same, poset visokih gostov, zastopnika Nj. Vel. kralja na razstavi itd. Tako se nam je dogodilo, da je bila opoldan otvorena razstava in skupščina, zvečer pa si že videl slike v listih in obširne opise.

Ob tej priliki ne smemo pozabiti na naše slovenske liste, predvsem »Jugoslovanec«, »Jutro« in »Slovenec«, ki so nad vse častno in odlično izvrševali svojo novinarsko misijo in so našo javnost z neverjetno točnostjo in hitrostjo informirali o poteku kongresa. Tudi naši listi so prinesli mnogo zanimivih slik s kongresa in razstave in so pokazali, da so na višku novinarske tehnike ter ne zaostajajo za beograjskimi listi. Istočasno, ko smo čitali poročila o kongresu v Beogradu, so čitali naši čitatelji že poročila tudi pri nas. Poleg tega so naši dnevniki »Jutro« prinašali ob tej priliki tudi druge simpatično pisane članke o učiteljskem stanu, v katerih so priznavali predvsem udejstvovanje učiteljstva pri prosvetnem delu.

Mislimo, da govorimo iz srca vsega učiteljstva, če tudi na tem mestu izrečemo javno vse priznanje našemu tisku, ki mu hoče ostati tudi učiteljstvo nadalje zvesti sotrudnik.

Izšlo je tudi več kongresnih publikacij.

Z organizacijo kongresa in ostalih prireditve je imel pripravljeni odbor polne roke dela. Najimpozantnejša je bila šolska razstava, ki je pokazala vse, kar naša šola rabi in nudi. Razstava je bila nameščena v osnovni šoli kralja Petra blizu Saborne cerkve in jo je organiziral referent prosvetnega ministrstva Pavel Flere, ki mu je pomagalo poleg drugih tudi 6 članov UJU iz Ljubljane, ki so se mudili 20 dni v Beogradu pod vodstvom agilnega tov. Vekoslava Mlekuža iz Ljubljane.

Z večernim vlakom je dne 20. avgusta prispela delegacija iz Ljubljane, ki jo tvorijo zastopniki vseh 33 okrajnih učiteljskih društev iz Dravske banovine in ki se ji je pridružilo tudi večje število drugih slovenskih učiteljev. Zanimanje za kongres je bilo vseobče.

JUBILEJNA ŠTEVILKA »NARODNE PROSVETE«.

Ob kongresu je izšla jubilejna številka »Narodne Prosvete«, glavnega glasila UJU v Beogradu, ki izhaja že 12. leto. Urejuje jo ugledni učiteljski borec tov. Milan Stanković. Jubilejna številka je posvečena izključno kongresnim in učiteljskim idejnim zadevam. Uvodnik je napisal predsednik UJU Vlada Petrovič. Številka vsebuje 44 slik znanih organizatorjev in ustanoviteljev UJU ter sedanjih učiteljskih delavcev, ki stojijo na čelu organizacije. Izmed Slovencev so med pisce zastopali ljubljanski poverjenik Andr. Skulj, ki je objavil članek »Ob jubileju« in urednik »Učiteljskega Tovariša« Ivan Dimnik s članom »Jaka sila naše organizacije — naše časopisje«. Tov. Engelbert Gangl, ki je bil urednik »Učiteljskega Tovariša« od leta 1903. do leta 1919. ter je sedaj prvi podstarosta SKJ, je objavil v jubilejni številki članek »U skolske redove!« Slavko Mrovlje pa članek o ferijalnih zadevah učiteljstva.

Številka je posebno lepo urejena in ima prispevke najbolj agilnih delavcev na prosvetnem polju. V uvodu prinaša resolucije s prvega učiteljskega kongresa pred desetimi leti. Na tem kongresu se je namreč izvršila združitev vseh jugoslovenskih učiteljskih organizacij.

»Narodna Prosveta« prinaša tudi sliko prvega glavnega odbora UJU ter iz ljubljanskega poverjenišva slike pov. Andreja Skulja, g. Jakoba Dimnika, kot urednika »Učit. Tovariša« od leta 1893. do 1903. in soustanovitelja UJU. Ivana Dimnika, sedanjega urednika »Učit. Tov.«, Luke Jelenca, bivšega pov. UJU in soustanovitelja UJU. Engelberta Gangla, bivšega urednika »Učit. Tov.« od l. 1903. do 1919., sedanjega podstaroste SKJ in soustanovitelja UJU Antona Gnusa, bivšega podpredsednika UJU in soustanovitelja UJU in Rudolfa Dostala, bivšega strokovnega tajnika.

JUBILEJNA BROŠURA UJU.

Za 10letnico je izšla tudi jubilejna brošura UJU od 1920. do 1930. leta. Spisal jo je tov. Danilo Milanović.

Brošura obsega historijat UJU ter nebroj slik vseh učiteljskih osebnosti, ki so se uveljavile v prvem deceniju v UJU. Zadaj je popis Beograda in znamenitosti, kar je praktično služilo kongresistom. V brošuri je tudi slika bivšega pov. UJU — Ljubljana Luke Jelenca in sedanjega pov. Andreja Skulja.

SEJA GLAVNEGA ODBORA UJU.

Ob 9. dopoldne dne 20. avgusta 1930. se je sestel v Djačkem domu v Kralja Milutina ulici št. 66 glavni odbor UJU k posvetovanju. Zastopani so bili člani glavnega odbora polnoštevilno od vseh poverjenstev. Otvoril je sejo predsednik odbora tov. Vlada Petrović, ki je poudarjal potrebo složnega dela vsega učiteljstva. Tajnik tov. Milan Mihajlović je v imenu Izvršnega odbora predložil Glavnemu odboru resolucije, ki vsebujejo vse, kar so pokrajinske organizacije sprejele na svojih skupščinah. Te resolucije je revidiral za glavni kongres petčlanski odbor. Beograjsko poverjenstvo je na tem sestanku predlagalo naj se osnuje javen šolski muzej kot stalna pedagoška razstava.

Poverjenstvi Beograd in Sarajevo sta izrazili željo po ustanovitvi zdravstvenih domov za učiteljstvo. Na seji Glavnega odbora se je predlagalo, naj se končno reši vprašanje Frankopanskega grada v Kraljevići, ki je last učiteljstva, t. j. UJU in ga porablja sedaj vojaštvo.

Poleg tega se je obravnavala še druga važna zadeva. Kakor znano je zapustil učiteljstvu znani beograjski veletrgovec gosp. Jovan Gavrilović prosvetno ustanovo, ki je znašala koncem lanskega leta 18,5 milijonov Din. Ustanovo upravlja sedaj država. Ko se je oglašila v pristojnem ministru učiteljska deputacija UJU, je dobila obljubo, da bo iz fonda določena vsota 2,5 milijona Din za zgradbo zdravstvenih domov za učiteljstvo, kot časna kompenzacija in odškodnina za oškodovano vsoto.

Lista odsekov je bila na seji Glavnega odbora sestavljena soglasno, in sicer za verifikacijski, poročevalski, finančni odsek, odsek za resolucije in predloge ter odsek za spremembo pravil.

Nato se je vršil razgovor o delitvi sekcij (sedanjih poverjenstev UJU) učiteljske državne organizacije. Kakor znano sta v učiteljstvu dve struji: prva je za sedanjim obstoj petih poverjenstev, druga pa priporoča razdelitev učiteljskih organizacij po banovinah.

Dopoldanski sestanek je bil končan ob 13. in se je nadaljeval ob 16. z istim programom kakor dopoldne.

Sejam Glavnega odbora so prisostvovali kot člani tega odbora od Slovencev Skulj Andrej, Kobal Josip, Dimnik Ivan, Hren Anton in Sestan Dušan.

Najvažnejša je izjava, ki jo je na tej seji podal predsednik Petrović glede materialnega položaja učiteljstva. Izjavil je, da mu je ob priliki posebnega sprejema prosvetni minister g. Maksimović dejal, da se bo moralo stanje učiteljstva vsekakor izboljšati. Če bi uradniški zakon ne bil sprejet, in bi se materialno stanje ne rešilo ugodno za učiteljstvo, bo izdal poseben zakon o materialnih prejemkih učiteljstva.

Na popoldanski seji Glavnega odbora se je vršila predvsem razprava o novih pravilih UJU in so zavzemala svoja stališča posamezna poverjenstva. Za ljubljansko poverjenstvo je podal izjavo tov. Andrej Skulj. Kompromisen predlog v zadevi sekcij je podal tov. Dušan Sestan iz Ptuja, ki ga je formaliziral naslednje: Sekcije naj se same organizirajo na podlagi izjav okrajnih učiteljskih društev. Doselej sta namreč dominirali dve mnenji: prvo je šlo za tem, da se ohranijo le dosedanja poverjenstva, drugi pa so zahtevali organiziranje UJU po banovinah. Zadeva je posebno važna zaradi razdelitve dosedanjega imetja in je bilo zato mnogo različnih mnenj. Obveljal je predlog tov. Sestana. Na seji je govoril tudi tov. Ivan Dimnik, urednik »Učiteljskega Tovariša«, ki je na zbrane delegate apeliral, naj se zedinijo končno na enotno mnenje v vseh stanovskih zadevah.

Važno je vprašanje proporcije za volitve v glavno upravo, proti čemer ni nihče; na proporcijo so vztrajali zlasti tudi člani beograjskega poverjenstva. O tem je poudarjal tov. Dimnik, da so vsi člani za proporcijo, a ga različno tolmačijo. »Mi hočemo točnosti, ne skupinskih opredeljenosti po političnih grupacijah, temveč zastopstvo po sposobnosti mišljenju in delu za učiteljske interese. Živimo v jako resni dobi, v kateri se odstranjujejo vse stare razvade. Prav te dni dajemo v marš zolej polkovne zastave naše junaške vojske, ki so bile napojene s krvjo naših prednikov, in dobivamo jugoslovenske polkovne prapore. Ze samo to dejstvo nam pravi, da moramo tudi v tem smislu naš učitelj absolutno zavreči prapore, ki bi kazali na prejšnja opredeljenja, in moramo razviti enotno stanovsko zastavo na nacionalni podlagi.«

Govoril je nadalje o »Narodni Prosveti«, centralnem glasilu UJU. Stavljeno je bil v prvem projektu pravil predlog, naj postane »Narodna Prosveta« obvezno glasilo za vse organizirano članstvo. Načelno moramo pozdraviti to idejo, a čas in razmere še niso dozorele za to. S tem bi bil ukinjen ljubljanski »Učiteljski Tovariš«, ki izhaja že 70. leto, ki pa bi ga ne kazalo ustaviti in namesto njega uvesti »Narodno Prosveto« kot skupno glasilo.

Nadalje je poudarjal, da je ljubljansko poverjenstvo predlagalo, naj se reorganizira Izvršni odbor in ustvari pravo razmerje, ker se čisto dogaja, da zavzema drugačno stališče kakor zunanji člani. Ko je nekdo prišel v razgovor važna zadeva, bi Izvršni odbor zmagal z 12 glasovi proti 11, kar je vsekakor Pi-rova zmaga, ki ne more koristiti stanovski iskrenosti. V tem oziru je bilo predlagano od ljubljanskega poverjenstva, naj se Izvršni odbor okrne samo na glavne funkcije in vanj pritegnejo vsi predsedniki poverjenstev. Sestanki Izvršnega odbora naj bodo od-

slej vsak mesec, sklepi pa obvezni za centralo. Edino na ta način se bo vzdrževala kontinuiteta med pokrajinskimi organizacijami in osrednjo upravo ter bi došli do duhovnega edinstva in enotne stanovske ideologije vsaj v važnejših vprašanjih.

SEJA GLAVNEGA ODBORA IN DELEGATOV.

Ob 18. se je pričelo skupno posvetovanje Glavnega odbora in delegatov vseh poverjenstev, na katerem so se določile podrobnosti za skupščino, zvečer pa se je vršil sestanek vseh slovenskih delegatov, da v smislu naročil zadnje skupščine poverjenstev UJU ljubljana zavzamejo enotno stališče.

Celokupna organizacija UJU šteje 5 poverjenstev z 295 sreskimi učiteljskimi društvi in 13.500 člani.

Ta dan je položila posebna deputacija učiteljstva v Oplenec venec na grob pokojnega kralja Petra Osvoboditelja.

DEPUTACIJA PRI G. MINISTRU PROSVETE.

Prosvetni minister g. Boža Maksimović je poklical k sebi dne 19. avgusta dopoldne zastopnike učiteljstva in jim izjavil, da se pospešeno izdeluje novi uradniški zakon, s katerim naj bi se izboljšal gmotni položaj uradništva. Če bi se ta zakon zakasnil, bo najbrž izšel poseben zakon, ki bo uredil učiteljske prejemke. Člani delegacije so se vrnili od razgovora z g. ministrom z najboljšimi vtisi.

S predstavniki se je razgovarjal predvsem o razstavi UJU.

OTVORITEV JUBILEJNE SKUPŠČINE UJU.

Dne 21. avgusta 1930. dopoldne se je že ob 8. napolnila ogromna dvorana nove univerze, ena največjih dvoran v Beogradu. Do zadnjega kotička so bili natrpani tudi hodniki in galerije, a še vedno je moralo z zborovanja oditi kakih 1000 udeležencev, kar niso dobili več prostora. Na skupščini sami je bilo do 3000 zborovalcev.

Ob 9. je prišel v dvorano zastopnik Nj. Vel. kralja polkovnik g. Dragomir Sarić, v njegovem spremstvu pa zastopnik prosvetnega ministra g. Dragoslav Djordjević. Navzoči so bili tudi rektor beograjske univerze dr. Čeda Mitrović, podpredsednik beograjske občine dr. Stojadinović, predsednik jugoslovenskega profsorskega društva g. Nedeljković Divac, odposlanec preds. Narodne Obrane g. dr. Jović, zastopnica ženskih organizacij in PRK g. Leposava Petković, načelnik prosvetnega ministristva g. dr. Krstić, načelnik oddelka za osnovnošolski pouk inspektor gosp. Dragoljub Branković, predsednik Udruženja ruskih pedagogov g. Gril, predsednica Kola Srb. sester ga. Prodanovića, inspektor min. soc. polit. odd. za defektno deco g. Velj. Ramadanić in mnogi drugi.

Jubilejno 10. skupščino UJU je otvoril predsednik UJU tov. Vlada Petrović, ki je pozdravil vse navzoče delegate ter jih pozval, naj tudi v bodoče kakor doslej posvetijo vse svoje sile organizaciji. Spominjal se je zaslužnih prosvetnih delavcev, ki so posetili to jubilejno skupščino in ki so posvetili svoje sile delu za napredek učiteljske organizacije. Med burnim aplavzom zborovalcev se je šel prav posebej spomniti tov. Eng. Gangia, ki je sestavil prva pravila današnje jugoslovenske učiteljske organizacije in tov. Čed. Todorovića, ki je bil prvi predsednik UJU in je sestavil resolucijo prvega kongresa UJU. Zahvalil se je obema za njihovo dolgoletno delo ter ju prosil, naj ostaneta zvesta organizaciji tudi v bodoče. Nato se je spominjal pokojnih učiteljev, ki so posvetili svoje delo napredku učiteljske organizacije, Filipovića, Davorina Trstenjaka, Sokolovića in drugih.

Po teh pozdravnih besedah je imel predsednik daljši slavnosti govor v katerem je naglašal, da ima učitelj predvsem pravico do življenja in da mu mora organizacija s svojim programom pri tem iti najbolj na roko. Naloga učiteljske organizacije bo v bodoče, izpolniti stanovsko zavest ter posvetiti še prav posebno pozornost učiteljskim gospodarskim institucijam.

Uspeh, ki ga je doseglo jugoslovensko učiteljstvo z organizacijo prve prostovoljne šolske razstave, je pokazal, koliko idealizma in moči leži v organizaciji jugoslovenskega učiteljstva. Na razstavo morejo biti ponosni tako učitelji kakor učenci, ker kaže, da je naša šola moderna, da gre naprej in navzgor.

Predsednik je ob tej priliki še prav posebej pohvalil delovanje ljubljanskega poverjenstva in njegovih članov, ki so v največji meri pripomogli do tako sijajne šolske razstave. Zahvalil pa se je tudi referentu ministrstva prosvete g. Pavlu Fleretu, ki je razstavo organiziral.

Izvajal je v podrobnem sledeče:

OTVORITVENI GOVOR PREDSEDNIKA UJU TOV. VLADE PETROVIĆA.

Doletela me je redka in prijetna dolžnost, da vas morem ob desetletnici našega udruženja pozdraviti. Moje veselje je še toliko večje, ko vidim, da pri vas še ni izginilo znano učiteljsko navdušenje, da ni niti malo popustila ljubezen do organizacije, ki je prešla med tem 10 leti mnogo težkih momentov in imela mnogo skrbi za obrambo svojih pravic v delu za dobrobit šole in učiteljstva. Vesel sem, ko vidim vaše veliko zanimanje za naše skupne zadeve. Verujem, da bo skupno delo in sloga pripomogla doseči izboljšanje našega položaja in dvigniti zapostavljenega učitelja na ono mesto, ki mu pripada po

njegovem delu in po dodeljeni vlogi in javnem življenju. Zahvaljujem se vam za tako veliko udeležbo in vas pozdravljam z: dobro došli!

Ko se danes zbiramo, da govorimo o delu Udruženja in stanju, ko želimo postaviti tudi organizacijo na drugo podlago, je naša prva dolžnost, da se spomnimo svojega položaja in svojih potreb. Vidite gospoda, kako je vseh 10 let šlo mimo nas; vidite, da se v 10 letih našega dela ni posvečalo zadostne pažnje učiteljstvu. Naš materialni položaj je ostal tak, kakršen je bil, a potrebe in življenje zahtevajo nepobitno povečanje naših prejemkov.

Več zakonov in pravilnikov, programov in uredb, ki se nanašajo na osnovni pouk, je bilo sprejetih v relativno kratkem času. Z novim zakonom je brez ozira na posamezna mišljenja, kakor tudi na mišljenje naše organizacije, postavljen temelj enotne osnovne šole, postavljen je cilj, ki si ga je naša organizacija želela vseh 10 let svojega obstanka. Vsi nedostaki kakega zakona se dajo lahko in hitro popraviti; praksa zakona je v naših rokah in ko ga bomo izvajali, bomo pokazali na vse ono, kar zavira napredek prosvete in uverjeni smo, da se bo naš glas slišal in tudi upošteval. Verujemo, da bi sodelovanje naše organizacije pripomoglo razjasniti mnoga vprašanja. Naše sodelovanje pri izdelavi pravilnika, učnega načrta, zakona in mnogih drugih odredb, bi bilo zelo koristno, ker bi naša organizacija posvetila temu delu dobro voljo, mnogo izkušenj in polno ljubavi. Deset let je, odkar mi pretresamo zakon o narodnih šolah, deset let je, odkar proučujemo vse tudi najkompliciranee probleme šole in učiteljstva, deset let je, odkar naše Udruženje z dobro voljo, ljubeznijo in vdanostjo proučuje vse probleme narodne vzgoje, šolanja in probleme šolskega pouka, zato po pravici lahko mislimo, da je naše sodelovanje pri teh kapitalnih zadevah usluga za stabiliziranje naših šolskih vprašanj in na ta način priznanje vdanemu delu velike organizacije, ki je že leta 1920. z ustanovitvijo Udruženja jugoslovenskega učiteljstva zadostno podčrtala svoje cilje in in smer svojega dela. Pa se ravno zaradi tega nadejamo, da bi merodajni činitelji hoteli in mogli uvideti, kako važno je, da se pri vprašanjih osnovnega pouka in učiteljstva čuje glas organiziranega učiteljstva, glas, ki ga ne kaže zametavati tedaj, ko se hočejo reševati problemi, ki jih je naša organizacija proučila in jih dobro pozna. Ako se organizaciji to krati, nastanejo nepotrební pretresi in se dela krivica gotovi vrsti ljudi, ki dajo vse, kar morejo dati.

Dragi tovariši in tovarišice, ako pogledamo za deset let nazaj, v čase, ko sta veliko navdušenje in ljubezen ustvarjali naše udruženje, ako se spominjamo vseh onih momentov, ki so nas združili v celoto, ki kateri prihajajo vsak dan vse več in več tudi oni tovariši, ki so iz bilo kojih razlogov zamudili pristop k tej organizaciji takoj, tedaj moram ob tej priliki izraziti zahvalo in priznanje vsem našim tovarišem in voditeljem, ki so tako vdano delovali za ustvaritev tega jugoslovenskega učiteljskega centra in ki so v to delo vžidali tudi svoje najboljše želje in svoje največje ljubav in svoje najboljše dni dela in odločnosti. Tudi organizacija je hodila po težki poti ustvarjanja in dviganja stanu in šole. Nikoli ni organizacija klonila v tem delu, nikoli ni pokazala naše učiteljstvo malodušnosti. Če se tako slabo takirano in kakorkoli tretirano, ono ni niti za trenutek pozabljalo na prosvetne ideale in cilje svoje organizacije. Učiteljstvo je mnogo prestalo, čakalo, upalo in verovalo, da bo prišel dan priznanja samostojnosti narodne šole, njenega boljšega življenja in njenih boljših dni in s tem skupno je pričakovalo procvit življenja stanu, ki stoji na čelu našega prosvetnega življenja med narodom.

Ne želim motiti prijetnosti, ki jo čutimo v teh dneh, ki nas silijo k razmišljanju o našem desetletnem delu in o tem kaj je naše udruženje naredilo dobrega za družbo in državo, moram se pa izpijete spomniti vseh onih, ki danes niso več med živimi, so pa v temelje našega udruženja vžidali veselje in svojo ljubezen, moram se spomniti onih naših pomrlih velikanov, ki niso ob ustanovitvi našega udruženja vprašali, kdo je Srb, Hrvat ali Slovenec in tudi ne poizvedovali kake vere je kdo, marveč so gledali v vsakem človeku tovariša, učitelja, prijatelja, Jugoslovana, v prvi vrsti moram imenovati ime pokojnika, ki bo blestelo v naših vrstah dokler bo Udruženje obstajalo in to je Davorin Trstenjak.

Ko se spominjam onih, ki so nas za večno zapustili, se moram ob tej priliki zahvaliti vsem onim živim tovarišem, ki so ustanavljali naše udruženje. Hvala jim!

Ob svitu novih dni naše organizacije moramo imeti tudi svoj program in svoje namešne. Uprava, ki pride za nami in ki jo bomo podpirali z večjo iskrenostjo nego dosedaj, naj postavi v svoj program samo tri točke, izvede naj jih do konca in naredila je dosti. Briga naj se za materialni položaj učiteljstva, skrbi naj, da se učiteljstvo ekonomsko dvigne, ustvari naj mu institucije, po katerih bo vsak član čutil, da je v organizaciji, ki se stalno briga zanj in za njegovo rodbino in takoj bo šlo vse na bolje; zaupajmo sami sebi. Nazadnje mora organizacija poduzeti potom svojih društev največjo akcijo za narodno izobražanje. To je tudi njena dolžnost. Njeno delo na tem polju mora biti kronano z uspehom in priznanjem. Nadejam se, da bo bodočih 10 let prineslo učiteljstvu na tem polju dosti posla in pa tudi dosti uspehov. Nadejam se, da bo naše učiteljstvo tej zahtevi odgovarjalo, kakor vedno v polni meri. Nadejam se tudi, da bo novih 10 let dela pri-

neslo učiteljstvu boljše dni in boljše razmere in v tej nadi je moja edina želja, da bodete vsi pri tem delu vztrajni, složni, da vsi verujete v one, ki jih postavite na čelo udruženja, da bodo hoteli in mogli delati za dobro stanu in šole, samo če bodete tudi vi vedno razumeli, da se mora delati v soglasju in z vašo pomočjo. Brez tega ni uspeha, brez tega se ne dospe do cilja.

POZDRAVNI BRZOJAV NJ. VEL. KRALJU.

Za tem je predsednik tov. Petrović rekel: Najmilejša nam je in prva dolžnost, da iz našega jubilejnega kongresa pozdravimo velikega Jugoslovana, našega viteškega in modrega kralja.

V tem trenutku je nastalo dolgotrajno navdušeno odobravanje. Ko se je to podelilo, je tov. Petrović nadaljeval:

V zahvalnost, da je Nj. Vel. kralj poslal na naš kongres svojega odposlanca polkovnika g. Dragomira Sarića, se moramo spomniti preteklosti, ko je Nj. Vel. kralj delil usodo s svojim narodom, tedaj je v najtežjih trenutkih rekel:

»Učitelji, to so moji dobri tovariši v vojni. Nadejam se, da bodo oni ravno tako dobri v mirni dobi pri izobraževanju naroda.«

Nato je tov. Petrović prečital sledeči pozdravni brzojav Nj. Vel. kralju:

Jugoslovensko učiteljstvo, zbrano na kongresu v Beogradu, da proslavi desetletnico ustanovitve svojega Udruženja, se v prvi vrsti spominja svojega vziščenega vladarja in mu v največji ponižnosti pošilja svoje pozdrave, izraze svoje vdanosti in želje za dolgo življenje in popolen uspeh za vzpostavitve lepe nam Jugoslavije. — Predsednik Udruženja jugoslovenskega učiteljstva, Vlada K. Petrović.

POZDRAVNI BRZOJAV MINISTRISKE MU PREDSEDNIKU IN MINISTRU PROSVETE.

Predsedniku ministrskega sveta g. Petru Živkoviću je bila poslana naslednja brzojavka: Jugoslovensko učiteljstvo se spominja na svojem kongresu ob proslavi desetletnice prvega sodelavca Nj. Vel. kralja in mu pošilja iskrene pozdrave in želje za uspešno delo v prepričanju, da se bo za učiteljstvo brigal tako, kot ono zasluži.

Brzojav prosvetnemu ministru se glasi: Učiteljstvo Jugoslavije vas s svojega kongresa ob proslavi desetletnice ustanovitve Udruženja jugoslovenskega učiteljstva, pozdravlja kot šefa prosvete z željo, da rodijo vaši napori plod, ki bo v dobrobit naroda.

POZDRAVI ZASTOPNIKOV OBLASTI IN KORPORACIJ.

Sledili so pozdravi zastopnikov in korporacij, ki so tolmačili mišljenje javnosti na pram učiteljstvu.

NAGOVOR ZASTOPNIKA G. MINISTRA PROSVETE NAČ. OSN. NASTAVE G. DRAG. ĐORĐEVIĆA.

V imenu ministra prosvete je govoril g. Dragoslav Đorđević, načelnik osnovne nastave sledeče:

V tem svečanem trenutku je treba posebej poudariti dejstvo, da je obstajalo v minulih desetih letih v naši državi padanje in dviganje, tavanje in vračanje na pravo pot, ampak naše nacionalno učiteljstvo je razumelo poiskati si zdravo orijentacijo od prvega dne življenja v skupni državi. Grešili so celo ljudje z dobrimi nameni, tem bolj pa nerazumni in oni, ki pod bremenom nasledstva niso razumeli najti pravega načina niti tedaj, ko so verovali, da se borijo za svoje najožje interese. Toda naši učitelji, zavedajoč se svoje velike naloge v lastni nacionalni državi, niso, to podčrtavam, niti za trenutek kolebali, nego so se, kljub vsem težočam in skušnjam, moško oprijeli prapora integralnega jugoslovenskega bratstva in edinstva, se zbrali pod njim v močne vrste in korakali skozi vse burje in krize, ki smo jih prebili v teku teh mučnih deset let in se sunaško prebili do našnjega dne, do proslave desetletnice svojega plodonosnega dela, kakor za kralja in domovino, tako tudi za mesto in ulogo, ki jim pripada v državi in družbi.

In ravno zaradi tega, ker je naše nacionalno učiteljstvo razumelo ostati neomajeno pri izvrševanju svojih dolžnosti tudi tedaj, ko so se mnogi omajali in klonili v svoji lepi veri v naše skupne ideale, pričakuje domovina od njih po vsej pravici, da ostanejo na isti liniji tudi danes, ko se razmere pomirile, ko je le iz močno, modro in junaško gesto rešitelja domovine Nj. Vel. kralja celotna zdihujoča generacija zadržana, da se oddahne, da se zave in da najde svoje izgubljeno ravnotežje ter da pohiti v edino mogočo smer, ki nam bo ustvarila bodočnost ravno tako srečno, kot nam je bila preteklost sijajna, ona preteklost, ki je dovela do ustvaritve močne jugoslovenske države.

Vi gospoda živite med narodom in z narodom; vi sklanjate vsak dan glavo na njegova prsa in slušate bitje njegovega srca; vi ste prvi, ki veste, kaj se vrši v tem srcu; vi ste prvi, ki čutite kaj ga boli, kaj ga veseli, kaj žalosti. Zato je na vas, da ste mu prvi zdravniki, ko to srce krvavi, prvi tolažniki, ko pritiska žalost nanj, prvi bridelci, ko zavlada dvom v tem srcu in prvi razveseljenji, ko je to srce od veselja razigrano. Vi, vi ste prvi, ki skrbite za narodovo telo in tudi prvi dušebrižniki in ne dopuščajte, da se zajde črv dvoma v dušo in srce naroda, države, bratov in samega sebe. Stojte med na-

rodom in onimi, ki ga hočejo zavesti; odpodite od njega one, ki mu hočejo obrniti na drugo stran oči in srce; napodite z njegovega doma one, ki prihajajo k njemu z Judeževim poljubom in pod krinko ljubezni in brige, za njim pa sejejo razdor med rodnimi brati; odpodite jih, kakor je odpodil največji učitelj človeštva in največji mučenik za njegovo rešitev trgovce iz hrama božjega.

Naučite narod, da edino z vero v Boga in v svojega kralja, da z ljubeznijo v srečo za svojega brata in svojo domovino more oditi najdalje, biti najsrečnejši in zapustiti svojim sinovom najbogatejšo dediščino. »Tvoja pomoč je drago odplačilo« in naj jo ne išče, ko mu ta ni potrebna in od onih, ki mu je ne morejo dati. Naučite ga, da združuje svoje vrste okoli svojega kralja in okoli svoje jugoslovanske zastave, pripravljajte ga za življenje in učite ga o bratski ljubezni in krščanskem odpuščanju, če je bil zaljen. Ne učite ga mržnje napram nikomur, pač pa ga učite, da bo podnevi in ponoči pripravljen položiti tudi svoje življenje za to grudo zemlje, za svoje ime, za svoje mesto pod solncem. Pripravite ga, da jednoga dana imadne sa čim pred Miloša iziči, ako nam ponovno vsilijo, da se ogledamo na junaškem megdanu.

A onim, če taki še eksistirajo, ki ne verujejo v to državo, povejte sledeče naročilo najboljših njenih sinov:

Mi te države nismo podedovali od očeta, niti je nismo izprosili od Boga, nego smo jo krvavo izvojevali v neenaki borbi. In kakor smo jo ustvarili, tako jo hočemo varovati in obvarovati: v krvavi borbi in neprizanesljivi napram vsakomur, ki nanjo poseže! Da njo, našo čnotno jugoslovensko državo, v takih mejah in tako urejeno ubranimo in če bo potrebno bomo ponovno zadivili svet s svojim delom! Tujega nečemo, mi smo sneti s križa, oprostili tudi svojim sovražnikom, kot pravi kristjani želimo dobro tudi onim, ki nam niso naredili nič dobrega, ampak če bo treba braniti domovino, ne bomo vprašali koliko je sovražnikov, ampak kje so sovražniki, da jih potolčemo!

Zato gospodje, tudi vam priporočam: vaš patriotična in zakonska dolžnost je, kakor sem pred nekaj dnevi rekel, da postanete prvoborniki pri ustvarjanju najčistejšega jugoslovanskega nacionalizma, ki pomenja eno in edinstveno nacionalno zavest, eno in edinstveno jugoslovensko voljo. Ker, ne pozabite, prava moč države ne obstoja v veličini njenih mednarodnih mej, niti v številu njenega prebivalstva, marveč v veličini njene nacionalne duše, v edinstvenosti njenih nacionalnih idej in v moči njene edinstvene nacionalne volje. Primer male, ampak nepremagljive Srbije in prostane, ampak duhovno razbite Avstrije vam je najboljši dokaz za to.

Z geslom: vse za kralja in domovino, ostanite to kar ste. Kdor noče ali ne more ostati na tem potu in vzdržati v tej vlogi, bo — to rečem v zastopstvu gospoda ministra prosvete — odstranjen iz vaših vrst. Narobe pa, oni, ki vzdržijo do konca v svoji težki misijonarski ulogi, zaslužijo vsako moralno in materialno priznanje najmerodajnejših v tej državi.

GOVOR G. DR. STOJADINOVIČA.

V imenu beogradske občine je pozdravil učiteljsko g. dr. Stojadinovič. Njegov govor je bil zelo prisrčno pozdravljen od vsega učiteljskega. Govoril je:

V imenu naše skupne prestolnice vas srčno pozdravljam z vsemi lepimi željami, ki vas spremljajo od strani vseh Beograđanov, pri težkem in velikem nacionalnem delu.

Veliki jubilejni dan, desetletnica našega neumornega in naporega dela, s katerim ste krepili temelje našega edinstva in vanje sadili svojo kri in dušo, ta pomembni dan za služi polno hvalo in priznanja ne le od strani Beograđanov, marveč od strani cele nacije, ki vas spremlja na vaši težki in trnjevi poti.

Vloga učiteljskega je zelo velika. Prišla je do izraza v teh pomembnih dneh vaše glavne skupščine v Beogradu. Tri važne momente je treba razlikovati pri delu našega kongresa.

Prvo, moment poudarjanja potrebe vaše močne organizacije, ki je osnovna predvsem na potrebi čuvanja narodnega edinstva. Drugi moment, potreba vaše stanovske organizacije, ki teži za tem, da se položaj učiteljskega popravi do one stopnje na kakršni bi mogel učitelj živeti kot kulturni človek, ker mi vsi skupno z vami verujemo, da samo učitelj, ki je nacionalno zaveden, svoji dolžnosti vdan in materialno preskrbljen, more biti sposoben za vršenje svoje velike in delikatne dolžnosti. (Aplavz in klici: živio!) Tretji moment je vestna težnja za sodobno reformo pouka sploh.

V tem aktu naglašavanja potrebe za izboljšanje našega materialnega položaja ne vidimo izraza sebičnih čustev (ploskanje), pač pa priznamo resnico, da so učitelji častni in pošteni ljudje, ki težijo za tem, da z izboljšanjem materialnega položaja usposobijo sebe za intenzivnejše izvrševanje tako važne nacionalne naloge (aplavz). Zaradi tega se ne sme gledati enostransko na poudarjanje vaših zahtev, ki težijo za izboljšanjem našega v resnici zapostavljenega učiteljskega položaja.

V nadaljnjem govoru je g. dr. Stojadinovič poudaril značaj novega šolskega zakona in reforme, ki jih ta zakon povzroča in konča svoj govor sledeče:

Bratje in sestre!

Manifest našega prevzvišenega kralja (klici: živio kralji!), našega kralja, ki je tudi tokrat, kot vedno v težkih dneh naše zgodovine imel pogum, poleg tega vedno prežet s čisto nacionalnimi težnjami, da preseče ono kar je oviralo nacionalno edinstvo in ustvaril s tem ono bazo razvitka, za katero ste vi že

pred 10 leti pledirali. Njegovo Veličanstvo kralj je še posebej poudaril v svojem manifestu, da se morajo iskati nove metode in delati nova pota, da bi se prišlo do nacionalne in kulturne moči naroda. Kot privrženec teh metod in tega dela, vas v imenu beogradske občine pozdravljam z vsemi najlepšimi željami, ki vas spremljajo. (Dolgotrajen aplavz in živio-klici!)

PREDSEDNIK PROFESORSKEGA UDRUŽENJA DR. NED. DIVAC.

je pozdravil kongres v imenu profsorskega Udruženja, ki najbolj pozna delo učiteljskega. Poudaril je: »Vi ste vložili veliko v prilog zdravljega življenja naroda in vendar se ni to delo nikdar in se tudi sedaj ne ceni tako, kakor ste to zaslužili. Vprašati se moramo, od kje to prihaja, da se prosvetno delo ne ceni tako, kakor se je to cenilo v predvojni Srbiji? Našel sem vzrok in način, ki mi to razjasnjuje. Prišli smo v novo perijodo, ko se presoja vse materialistično. Danes ni več čutla. Danes se ceni železnico, parobrode, deonar, toda duhovnih in moralnih vrednosti se ne ceni. Po vojni teče vse samo za materialnimi tekovinami. Nihče neče videti dela, ki ga nosi učitelj narodne šole. Naše delo je od poslednje vrednosti, a to delo je vendar osnova vsemu, da sploh postoja še red in država. Čas bi bil, da bi vsaj oni, ki so najbolj pozvani, da čuvajo vse v državi, uvideli, čuvali in razumeli to delo. (Buren aplavz).«

Ako se porušijo hiše in mostovi, se dajo popraviti v kratkem času, toda ako duhovno delo naroda odpove, se ne da popraviti tako hitro in dobro, čisto se nikdar ne da to več popraviti. S priznanjem za Vaše uspehe Vas pozdravljam in želim, da vztrajate vkljub vsem težkočam in v zgodovini bo zapisano vaše delo, ki ga ne izbriše nihče.

DRUGI POZDRAVI.

Nato je pozdravil v imenu Narodne Odbrane g. Velibor Jonić, katerega poudarek v govoru smo že prej naglasili.

Tudi iz govora predsednice PRK g. Leposave Petković smo poudarili temeljno misel že prej.

ČASTNO ČLANSTVO RUSKIH PEDAGOGOV PREDSEDNIKU UJU VLADI PETROVIČU.

V imenu ruskih pedagogov je pozdravil g. Vladimir Gril, predsednik Udruženja ruskih pedagogov. Zahvalil se je UJU za podporo ter izročil predsedniku UJU tov. Vladi Petroviču diplomu častnega članstva za njegove velike zasluge za zbližanje ruskih in jugoslovenskih pedagogov v Jugoslaviji in za podporo UJU Rusom.

BRZOJAVNI POZDRAV I. PODSTAROSTE SKJ ENGELBERTA GANGLA.

Brzobjavno je čestital UJU k jubilejnemu kongresu prvi podstarosta Sokola kraljevine Jugoslavije tov. Engelbert Gangl. Brzobjavno čestitka Sokolstva je izzvala med navzočimi viharne ovacije Sokolstvu in kraljevskemu domu.

IMPOZANTNA POVORKA K RAZSTAVI.

v kateri je bilo nad 4000 učiteljev in učiteljic iz vseh pokrajin naše države je nato odšla k otvoritvi razstave. Povorka je krenila po beograjskih ulicah, povsod živahno aklamirala, od saborne šole, kjer je bila nameščena državna šolska razstava.

OTVORITEV RAZSTAVE UJU.

Z besedami: »G. podpredsednik! Izročam Vam razstavo, ki je gotova,« je predal vodja razstave referent ministrstva prosvete tov. Pavle Flere razstavo podpredsedniku UJU tov. Vujanecu.

Navzoči so bili zastopnik Nj. Vel. kralja podpolkovnik g. Sarić, zastopnik ministrstva prosvete načelnik za osn. nast. g. D. Đorđević, podžupan občine Beograda g. dr. Stojadinovič i. dr.

Nato je govoril o pomenu in podrobnosti stih razstave podpredsednik UJU tov. Vujanec, ki je naprosil zastopnika ministra prosvete, da otvori razstavo.

Načelnik za osn. nast. g. D. Đorđević je otvoril s kratkim nagovorom razstavo v katerem je posebej poudaril, da izreka priznanje učiteljskemu Dravski in Savske banovine, ki se je posebno odlikovalo s sodelovanjem pri razstavi.

Nato je bila razstava otvorjena samo za omenjene goste in predstavnike najvišjih oblasti, ki so si ogledali obširno in nad vse zanimivo in poučno razstavo. V posameznih oddelkih so bili gostom predstavljeni aranžerji razstave, med drugimi tov. Mlekuž, Rupnik in tov. Levčeva iz Ljubljane, tov. Vančič iz Krškega, tov. Prinčič in soproga z Viča in tov. Skala iz Maribora.

(Podrobno poročilo o razstavi in konec poročila o kongresu v prihodnji številki.)

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.

OBLACILNICA ZA SLOVENIJO LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 7

priloprečo svojo bogato zalogo manufakturnega blaga prvovrstnih čeških, nemških in angleških tovarn. Državni nametščenci dobe blago tudi na obroke proti predložitvi legitimizacij.

Obupno materialno stanje učiteljskega in prosvetno delo med narodom.

Živim na kmetih in imam priliko slišati glas naroda in spoznavati njegov duh. Učiteljskega se poloteva obup in resignacija. Slišim njega obupni klic, glas vpijočega v puščavi: Šolsko leto se bliža, z njim delo dušljivo, naporno v šoli, pa narodno kulturno izven šole, ki zahteva poleg sebe še občutne gnotne žrtve.

Po 4. juliju t. l. se bo vodil o delovanju učiteljskega izven šole še posebno strog račun. Saj pa je tudi res poleg duhovnika po deželski učitelj največini edina opora narodno-prosvetnega napredka in poglobljanja domoljubja in okrepitve zdrave državljanske misli Jugoslavije.

Pa kako naj se učitelj(ica) giblje pri najboljši volji v navedeni smeri, ko pa mu je duševni polet okrnjen po neznosni gnotni mizeriji. S tisoč dinarji mesečno naj učitelj začetnik zmaguje plačevanje drage pa pije hrane po gostilnah, se dostojno oblači, bo naročnik revij, član društev, kojim naj bo po žrtvovalni iniciator ob raznih prireditvah itd. Od kosila do večerje je dolgo presledje in vendar si učitelj-začetnik niti suhega kruha ne more in ne sme privoščiti za malo južino. In tako naj dela z gorečnostjo tudi izven šole. Od katerega stanu se še to zahteva?

Obrambni vestnik.

—ob Proti »Učiteljski gospodarski poslovavnici.« »Trgovski List« prinaša sledeči članek v 99. številki od 26. avgusta t. l.:

Težave trgovcev s šolskimi potrebščinami.

Trgovci s šolskimi potrebščinami, včlanjeni pri gremiju trgovcev v Ljubljani, so v zaščito svojih interesov poslali kr. banski upravi dopis, v katerem pravijo med drugim:

Letno se morajo boriti naši trgovci s šolskimi potrebščinami proti učnemu osebu in njihovim organizacijam zaradi nedopustnega vabljenja šolskih upraviteljev, učiteljskega, neposredno tudi učencev in njihovih staršev, k nakupu šolskih potrebščin le pri njihovih, oziroma njim najbolj odgovarjajočih tržkah.

Letno izdaja g. šef prosvetnega oddelka stroge odloke, ki pod kaznijo prepovedujejo tako in podobno vmešavanje učiteljskega v trgovino, vendar se kršitve teh odredb vedno ponavljajo.

Prvotno je zahtevalo učno osebo od učencev denar ter nabavljalo vse potrebščine za pouk samo tam, kjer je bilo njim po volji, v višjih šolah celo v inozemstvu. Ko je trgovstvo doseglo izdajo prepovedi takega postopanja, so se učitelji iznenada preorijentirali tako, da pač drugo leto niso sprejemali denarja, ampak so naročili učencem, naj gredo v »Učiteljsko knjigarno«, kjer je za nje že vse po razredih zavito in pripravljeno, ter naj oddajo tam naprej označeni znesek.

Da so naši trgovci takrat utrpeli veliko škodo, je pač jasno.

Med tem časom je začela poslovati — pravi nadalje predstavka trgovcev — tako zvana »Kr. zaloga šolskih knjig«, ki je začela razpošiljati šolam kar naenkrat tudi druge šolske potrebščine franko, česar naši trgovci niso zmogli, ker niso imeli od države ugodnosti proste frankature, kakor njihov konkurent.

Tako je neki šolski upravitelj izdal na šole oklice, da se naj šolske potrebščine nabavljajo le preko njega, dočim je on od trgovcev zahteval, da mu dadó najmanj 3% rabata v obče koristne namene.

Tudi to se je kot nedopustno ustavilo.

Trgovci so bili v svojem optimizmu mneneja, da se bo položaj v tem oziru izboljšal, pa se je ustanovila v Mariboru

U. G. P. (»Učiteljska gospodarska poslovalnica«).

ki prodaja v prid »Učiteljskemu domu«.

Blaga sicer ta poslovalnica ne bo imela, priporočala pa bode le tiste trgovce, ki ji bodo dali najvišje procente v zalohu za uslugo, da bo dovajala k njim konsumente.

Učiteljsko po odloku g. vel. župana O. br. 1945 ex 1927, z dne 20. septembra 1927, ne sme omenjati v šoli ali celo določati to ali ono trgovino, marveč se mora skrbno ogibati vsake agitacije za to ali ono trdko. Kako se pa to izvaja, je razvidno najbolje iz notic v »Učiteljskem Tovarišu« št. 4. in 5. ex 1930.

Sekcija s papirjem, šolskimi in pisarniški potrebščinami gremija trgovcev v Ljubljani ugotavlja v svojem dopisu na kr. bansko upravo:

Da je učiteljsko zborovanje v Novem mestu, navzlic vsem prepovedim g. šefa prosvetnega oddelka in g. vel. župana, sklenilo in odobrilo nezakonito vabljenje odjemalcev šolskih potrebščin potom lista svoje organizacije le k UGP, pri čemer nalaga vsemu učiteljskemu v obljubo odstotkov nekako moralno obveznost.

Da sega UGP vsled neumestnega postopanja (ker favorizira le gotove pogodbene trdkte) in postopanja v reklami (ker izrablja službeno in organizacijsko moč z obljubo procentov v škodo ostale konkurence — legalnih trgovcev-davkoplačevalcev) v zakon o pobiranjju nelegalne konkurence. Jasno je, da taka propaganda povzroča predstvo v konkurenci UGP na škodo naše trgovine.

Oglasi obetajo UJU za okrepitve organizacije celih 25%, ki je najvišja dovoljena mera čistega dobička, katerega realni trgovci pri današnji ostri konkurenci in pičlem poslovnem prometu absolutno in pod nobenim pogojem ne more doseči. Na drugi strani se pripominja, da računa davčna oblast pri odmeri čistega dohodka naše stroke 8 do 10%.

In danes ima tisoč dinarjev mesečno že pogodbeno poštarica z osnovnošolsko izobrazbo in 6mesečnim poštnim tečajem. Pretekli dni sem čital v »Slovenecu«: »Odda se služba organista, mesečna plača 1400 Din, prosto stanovanje in kurivo. Prednost imajo absolventi orglarske šole.« — Torej, kje pa so še postranski zaslužki orglarja. Organist lahko prezirljivo gleda na učitelja.

Učitelj mora študirati 9 dolgih let, pa se še daljnji 2 leti pripravlja na usposobljenostni izpit in je po prejemkih pod enakimotom, da ne rečem mežnarjem! Ali ni to ironija življenja. In sedaj ima težkoče še s stanarino in kurivom, ki mu jo oporekajo od vseh strani; tako se je porodila nekaka napetost med občinarji in šolo.

Vem, vse to je že vztrajno agilno poverjenišvo pojasnilo na pravem mestu, pa zdi se, da se prav ne upoštevajo in se ne polaga prave važnosti. Treba se bo z enakimotom jasnilo obrniti na z nami čuče korporacije, oziroma Saveze, da storijo korake v odpušč. N. pr. »Savez Sokola«, »Kolo jugoslov. sester«, »Rdeči križ«, društvo »Narodna odbrana« v Mariboru (osrednji odbor) itd., ki so gotovo zainteresirani na delu učiteljskega.

Obdravski učitelj.

Če upoštevamo tem 25 % še neizogibno rešijo (stanarino, razsvetljavo, inventar in njegovo obrabo, eventuelne mesečne plače, oziroma nagrade vodstva in zaposlencev, pisarniške potrebščine itd.) je jasno dokazano, da bo UGP delala z nedovoljenimi odstotki zaslužka, kateri bodo prevladali v veliki meri na učence in bedne starše. Kje so odstotki za Učiteljski dom, pridejo ti še posebej? Če bo UGP skušala gornje mere spodbiti, ni li to potem prevara interesentov?

Predstavka sekcije trgovcev s papirjem konča s prošnjo za zaščito papirne trgovine pred gori navedenimi nedopustnostmi.

Na kr. banski upravi je, da zadevo končno uredi.

Tako »Trgovski List«! Ker se je zadeva spravila v javnost, bomo primorani tudi javno o njej govoriti v prihodnji številki, ker so v njej nedokazana, pavšalna podtkanja, na katera učiteljsko ne more molčati.

—ob Neupravičeno zapostavljanje višje narodne šole. V mnogih slučajih se v šolskih poslopih, ki so zidana za narodno šolo, utesnjuje narodna šola, ki je obvezna in se razširja s tem meščanska šola. Zahtevajo se šolski prostori za meščansko šolo in to na škodo narodne šole, ki se mora utesnjevati čisto v že itak nezadostnih učnih prostorih. Sedaj se je pričela še javna agitacija proti višji narodni šoli, ki se jo hoče podcenjevati. Na drugem mestu prinašamo dopis, s katerim se kratkoma pavšalno obdoljuje učiteljsko narodnih šol, da vpliva na starše glede vpisa v meščansko šolo. Da je nasprotno res naj dokazujeta sledeča dopisa iz dnevnih listov: »Vojnik. Sklepno vpisovanje učencev v 1. do 4. razred meščanske šole v Vojniku bo od 31. avgusta do 3. septembra v šoli od 8. do 12. Glede na to, da zahteva danes življenje od človeka večje duševne gibčnosti in dotok otrok v meščanske šole povsod narašča, svetujemo strašem, katerih otroci dovrše četrto leto osnovne šole z uspehom in so dovolj telesno razviti, da jih takoj vpišejo v meščansko šolo in ne čakajo, da dovršijo še nadaljnje razrede osnovne šole, kakaj učni načrt prvega razreda meščanske šole obsega v mnogem utrditev znanja, pridobljenega v osnovni šoli. Na novo pridejo le predmeti: geometrija, nemščina, risanje, ročna dela, higijena in gospodinjstvo, tako da učencem IV. razreda osnovne šole ni težko izhajati. Nes pametno pa je pustiti otroke ponavljati z uspehom dovršeno IV. ali V. šolsko leto, kjer je meščanska šola.« — »Vpisovanje v državno meščansko šolo v Zgornji Šiški se bo vršilo v nedeljo 3. tega meseca od 9. do 12. ure dopoldne v zdravniški sobi poleg glavnega vhoda. Učencem, ki ne vstopijo v srednjo šolo, se priporoča, da se vpišejo v meščansko šolo že iz četrtega razreda osnovne šole, ker se na osnovi tozadevnih predpisov sprejemajo v 1. razred meščanske šole brez izjeme vsi učenci, ki so dovršili četrty razred osnovne šole. Ti učenci pridobijo eno leto, ker jim peti razred osnovne šole ne pridobi nikakih večjih pravic.« — To so objave v dnevnih listih. Ker je osnovna in višja narodna šola obvezna je naravno, da se na njeno škodo in v zgradbah, zidanih za njo, ne sme širiti neobvezno šolstvo ter je umestno, da se v tem slučaju zaščiti v polnem obsegu osnovno šolstvo, kakor to določa zakon. Ker se že sedaj na mnogih narodnih šolah ne more vršiti pouk po zakonitih določilih, bomo posvečali temu vprašanju in neoviranemu razvoju narodne šole vso pozornost. Želimo razvoja in napredka meščanske šole, a s tem ne sme biti oviran razvoj obvezne narodne šole.

Prava kolinska cilonja

